

від 8,8 до 9,85 тис. кг молока; за 8,8 – від 7,75 до 8,8 тис. кг; за 7,75 – від 6,7 до 7,75 тис. кг; за 6,7 – від 5,65 до 6,7 тис. кг; за 5,65 – від 4,5 до 5,65 тис. кг і за 4,6 – від 3,55 до 4,6 тис. кг молока, відповідно.

Найбільш стійко жирномолочність успадковувалася дочками починаючи з 3,8 до 4,2% жиру в батьків (мал. 2).

Малюнок 2

В межах від 4,21 і до 4,45% жиру ймовірність його підвищення у дочок зростала якщо за вмістом жиру відібрані пари батьків були однакові. В той же час використання на маточних стадах плідників з потенціалом жиру в молоці 4,46% і вище, виявилось малоефективним через відсутність можливості локомотивної генетичної функції його підвищення у дочок.

Виявлені закономірності, мабуть, є основними причинами невдалої тривалої попередньої селекції молочної худоби на підвищення молочності та жирномолочності корів при використанні плідників із занадто великим потенціалом молочної продуктивності.

УДК 636.22/28.082.11

М.І.БАЩЕНКО, Л.М.ХМЕЛЬНИЧИЙ
ЛІНІЙНА ОЦІНКА ЕКСТЕР'ЄРУ КОРІВ СИМЕНТАЛЬСЬКОЇ
ПОРОДИ

Черкаський інститут агропромислового виробництва УААН

Кращою породою, що традиційно розводиться в умовах України, для виробництва молока і м'яса, є симентальська. На сучасному етапі селекції цієї породи особливої ваги набуває застосування методів, які дозволяють об'єктивно та вірогідно оцінити фенотип і генотип племінних тварин.

Черкаський інститут АПВ спільно з Асоціацією німецьких тваринників реалізують проект "Розвиток племінного скотарства в Україні". Однією із важливих ланок цього проекту є лінійна оцінка екстер'єру корів симентальської породи, використання якої дає змогу оцінювати як окремих тварин у межах стада або популяції, так і бугаїв-плідників за типом будови тіла їх дочок. Методика розроблена з урахуванням досвіду селекціонерів Німеччини та вимог до бажаного типу симентальської худоби вітчизняної селекції.

Методика оцінки включає взяття промірів і лінійне описування основних і додаткових ознак екстер'єру. Описування основних ознак, що характеризують тулуб, обмускуленість, кінцівки і вим'я проводиться за 9-бальною шкалою. Числа 1 і 9 означають екстремальні відхилення ознаки, а 5 – середній бал, який відображає найбільш характерну її вираженість. Одна із позитивних якостей нової методики – це наявність у більшості оцінюваних ознак точних вимог, які виражаються конкретними величинами промірів або чіткими орієнтирами щодо вираженості або розташування певних ознак відносно інших.

Розпочинається лінійна оцінка із взяття промірів, об'єднаних у загальний комплекс, що характеризує тулуб. Основні проміри – висота в крижах, коса довжина заду, ширина в маклаках і глибина середньої частини тулуба. Додаткові проміри – висота в холці, обхват грудей та коса довжина тулуба.

Середній рівень висоти в крижах (ВК) для дорослих корів 140 см та первісток 138 см оцінюються 5 балами. Збільшення висоти на кожні 3 см оцінюється додатковим балом, а зменшення – від'ємним. Проміри довжини заду (ДЗ), ширини в маклаках (ШМ) у межах 52-53 см та глибини тулуба (ГТ) у межах 76-77 см дорівнюють 5 балам. Зі збільшенням промірів тулуба на один см відповідно зростає й оцінка на один бал. При аналогічному зниженні цих промірів оцінка зменшується.

Для виведення загальної оцінки, що характеризує тулуб у цілому (ЗОТ), використовується формула, яка враховує проміри тварини і бали, що відповідають величині промірів:

$$\text{ЗОТ} = 5 + [(\text{ВК}-140) + (\text{ДЗ}-5) + (\text{ШМ}-5) + (\text{ГТ}-5)]: 4$$

До решти основних ознак відносяться: обмускуленість, положення заду, кут та вираженість скакального суглоба, бабки, ратиці, довжина передніх та довжина задніх четвертей вимені, прикріплення вимені ззаду, центральна зв'язка, глибина вимені, розташування, довжина та товщина дійок. Вищеперераховані ознаки на підставі оцінної або вимірювання залежно від їх вираженості оцінюються відповідним балом.

Врахування додаткових ознак носить інформативний характер і не впливає на величину балів. До них відносяться чистота вим'я (описується наявність чи відсутність додаткових сосків, рудиментів та їх розташування на вимені) та масть і відмітини (описуються окремо масть і відмітини на голові, тулубі та кінцівках з числовим виразом кожного забарвлення).

Запис результатів лінійної оцінки екстер'єру симентальських корів проводиться у спеціальній картці, інформація з якої заноситься до бази даних ПЕОМ. При оцінці бугаїв-плідників за якістю потомства результати оцінки обчислюються за розробленим алгоритмом, який при визначенні середніх показників враховує вплив паратипових факторів.

За результатами оцінки дочок будується графік екстер'єрного профілю бугая, який являє собою діаграму у вигляді шпал і дає можливість чіткої уяви щодо схильності бугаїв до передавання селекційних ознак у спадок.

УДК 636.22/28.082.26

М.І.БАЩЕНКО, Л.М.ХМЕЛЬНИЧИЙ

АДАПТАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ГОЛШТИНІВ НІМЕЦЬКОЇ СЕЛЕКЦІЇ

Черкаський інститут агропромислового виробництва УААН

У Черкаському регіоні при створенні інтенсивних типів молочної худоби використовується генофонд голштинської породи, тварини якої імпортуються із країн з розвинутим молочним скотарством. Пристосування тварин до нових природно-кліматичних та технологічних умов використання є однією із найважливіших біологічних особливостей породи. Велика кількість факторів зовнішнього середовища потребує необхідності вивчення їхнього впливу на формування та прояв адаптаційної здатності організму.

Для створення племрепродуктора із розведення червоно-рябої голштинської породи у племзавод "Матусівський" Шполянського району в 1997 році було завезено із Німеччини 100 голів нетелей. Зважаючи на існуючу різницю в природно-кліматичних умовах їх батьківщини і Черкащини проведено спостереження із вивченням окремих господарськи корисних ознак цих тварин. Доречно відзначити, що придбане поголів'я тварин характеризується високими потенційними можливостями молочної продуктивності. Оцінка материнських і батьківських предків показала, що надій матерів за кращу або поточну закінчену лактацію в середньому становив 7132 кг молока із вмістом 4,31% жиру та 3,37% білку. Племінна цінність батьків становила за надоєм + 606 кг, за загальним виходом молочного жиру + 30 кг та білку +21 кг.

У процесі акліматизації розтели пройшли без ускладнень. Вік першого отелення голштинських тварин у середньому склав 29 місяців. У нових екологічних та технологічних умовах племзаводу "Матусівський", незважаючи на певну економічну складність останніх років, надій голштинських первісток (n=82) за 305 днів та скорочену лактацію в середньому становив 4505 кг молока із вмістом 3,80% жиру. Якщо порівнювати отримані показники з аналогічними в групі ровесниць української червоно-рябої молочної породи, то за надоєм голштинки вірогідно переважали останніх на 789 кг. Показник рівня надою в групі голштинів німецької селекції має досить велику мінливість (Cv=27%) і свідчить про індивідуальні особливості тварин щодо пристосування до нових умов. Загалом про добру адаптаційну здатність голштинів свідчать показники 26 голів (31,7 %) первісток із групи оціненого поголів'я, продуктивність яких перевищила рівень 5 тис. кг молока. Особливо високою продуктивністю відзначилася корова Ронда 835, від якої було отримано 10520 кг молока жирністю 3,95% або 416 кг молочного жиру.

Оскільки адаптаційні особливості тварин взаємозв'язані з їх екстер'єрно-конституційним типом вони були оцінені за методикою лінійної класифікації. Встановлено, що загальна оцінка первісток (n=85) за 100-бальною системою в